

II.
Mese, mese, mi az?
Piros, poskos, kövér, még csak piczin falat,
Nincs hozzá hasonló a kerek ég alatt.

III.
Mese, mese, mi az? nincsen az erdőben,
Fel nem találhatik a tágas mezőben.
Nem fér a pajtába, nem fér a pinczébe:
De szép könnyen befér egy hajszál végébe.

IV.
Mese, melyik madár repdes szárnya nélkül?
És melyik eszi meg aztat szája nélkül?

V.
Mese, mese, mi az? jár-kel lába nélkül;
Mese, mese, mi az? megáll talpa nélkül?

A helyes megfejtők közt jutalmul Petőfi összes költeményeinek kiadását soroljuk ki, melyet e czéltől Sárffy Aladár dr. lőcsei tanár bocsátott rendelkezésünkre.

Számtani kérdés:

Egy 6 millió lakossal bíró állam 20 év előtt 100,000 katonát adott; ha az állam lakossága évenként 1.5%-kal növekszik; mennyi katonát adhat az állam jelenleg?

Földrajzi kérdés:

Melyik mellékvíze az a Tiszának, a melyik a Máramarosi havasokban a Bisztra és Gorgán hegyen eredő Plaiszka és a Popadján eredő Bertvánszka egyesüléséből támad?

Történelmi kérdés:

Mikor, hol és kik között folyt le a sajiói ütközet? Hogyan végződött? Kik maradtak a csataterén és ki menekült meg? A csata után az egész országot kik árasztották el?

Természettudományi kérdés:

Mi a neve azon állatnak, a melynek egész testét tüskék fedik? e tüskék szürkésbarnák s fehér-feketén gyűrűzöttek? Mire használják a tüskéket? Melyik rendbe tartozik? Dél-Európa és Észak-Afrikában tartózkodik?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1899. márczius 9.

A 8. számban közölt fejtő kérdések megfejtése:
Történelmi kérdés: Fehérhegyi csata. Képrejtvény: Őszi verőfény.

Helyesen fejtették meg: Tanács Gyula, Tóbiássy Károly, Hegedűs Ferencz, Wohlstein Sándor, Bárdy Ferencz, Benisch Arthur, Goldstein Antal, Pivny Aladár, Bergl György, Rác István, Péting Miklós, Fialovits Béla, Horváth Dezső, ifj. Paksy József, Kirchner Gyula, Roth Ottó, Demeter Balázs, Fischel Viktor, Ruffy Kálmán, Goldmann A., Horváth László, Demeter Jenő, Schwarzbach Károly, Vértes László, Lator László, Nidermayer Gy., Hollaender Leó, Schwitzer Zoltán, Danzinger Kálmán, K. J., ifj. Avedik Lukács, Zubor Imre, Tiller Gyula, Vaskó István, Kovács Dénes, Ehrenfeld Dezső, Balassa László, Farmasy Antal, Herresbacher Dénes, Glósz Ödön, Edelstein Aladár, Wirschafter Béla, Feigler Othmár, Veszprémi Jenő, Mambriny Béla, Bagoly Sándor, Weiller Vilmos, Tyrin Sebestyén, Emenet György, Hammung József, László Sándor, Benedek István, Bogdán Ernő, Lukachich Mihály, Krausz László, Fiedler Kálmán, Luspay Sándor, ifj. Izeri Izsák Gyula,

Lauffer Ödön és Rezső, Michaletzky Vilmos, Pláger Leó, Puskás Jenő, Kunetz Béla, Brummer Zoltán, Géczy Géza, Koch Nándor, Tóth Elek, Benkő Jenő, Niegreis János, Szécskay Dezső, La Borda Jenő, Patek Béla, Freyler József, Török Dezső, Dományi László, Groedel Lajos, Bohrandt Lajos, Rosenzweig Gyula, Miróczy Árpád, Szabó Ferencz, Granitz Géza, Dávid László, Kotschy Ferencz, Krausz Aladár, Locke Jenő, Szadnik Sándor, Holly Sándor, Haas Hugó, Weisz Hugó, Váczy József, Zimmermann testvérek, Szabó Frigyes, Weisz Ernő, Berkovits Mór, Schwarz Gábor, Steiner József, Takaró Géza, Biró Endre, Almásy József, Langfelder Béla, Szinai Sándor, Acs Nagy István, Andriška Emil, Kéler Tibor, Osztrovszky József és Antal, Kronstein Béla, Kiss Pál, Tarscsy Gyula, Szenyovszky Ferencz, Névedti Botka Andor.

A kitűzött könyvjutalmat, Verne: Robinsonok iskolája című művet Ruffy Kálmán tanuló nyerte el Budapesten.

SZERKESZTŐI TELEFON.

S. F. Dayka Gáborról szóló értekezése buzgalommal, de kevés eredménnyel kidolgozott munka. Belőle vajmi fogyatékos képét nyerjük Dayka költői egyéniségének. A hol kellene, magvasabb nézetnyilvánításba nem bocsátkozik; megelégszik azzal, hogy Toldyt idézi. Több tanulmányt és mélyebb irodalmi ismereteket kérünk! — **Február.** 1. Hauptmann «Helios»-a távol áll a magyar ifjúság tanulmányainak és érdeklődésének körén; azért ily fajta kérdést valami magyar töredékes műről lenne jó fölvetni. 2. Ha lapunk irányához simulnak, küldje be. 3. Allandó munkatárs. — **K. K.** Székelyudvarhely. Muzem-körút. — **K. A.** Zalaegerszeg. A körükre vonatkozó híreket szívesen vesszük. A kértett füzetkét a kereskedelmi iskola tanulói is nagy haszonnal forgathatják. — **Sch. L.** Tudósításai bizonyára azért nem jelentek meg, mert nem akadt bennük semmi megkapóbb, lenyomatásra méltó részlet. — **P. L.** Nagy-szombat. Irjon nekünk közelebbit gimnáziumuk színházának multjáról és jelenéről. — **G. A.** Budapest. Kis János superintendens, jeles költőnk 1770-től 1846-ig élt. Arról is nevezetes, hogy ő alapította Sopronban az első önképzőkört és ő volt hazánkban az ifjúsági irodalom első művelője (Gyermekek és ifjak tálháza, Ifjúság barátja). Irodalmi munkássága óriási, művei 76 kötetet tesznek ki, legértékesebb az öt kötetes «Soproni Estvék». Az Olesó Könyvtárban olvashatja «Emlékezéseit életéből, maga által feljegyezve». (741—747.) — **B. A.** Zalaegerszeg. Köszönjük, elfogadjuk. — **B. K.** Besztercebánya. Körner Tivadar költeményei nem jelentek meg magyar fordításban, minek valószínűleg spezialitás német ízük az oka. Figyelmeztetjük arra a bírálatra, melyet Kölesey a költő «Zrinyi»-jéről írt. (O. K. 142—144.) Másoló munkára nem vállalkozhatunk; hisz a Reclam-kiadásban olcsón megkaphatja az egészet. — **T. Gy.** Kecskemét. Rontja-e a hangos tanulás a szervezetet? E kérdésre szakzerü feleletet nyerhet az «Ifjúság és Egészség» cz. folyóirat szerkesztőségétől. — **K. Gy.** Losonez. Greguss Ágost külön könyvben fejtegette Arany balladait; Beöthy Zolt ezt az egész magyar irodalomra és az általános tanokra kiterjedő részszel töltötte meg. — **W. S.** Nyitra. A kolozsvári keresk. akadémia internátusának növendékei egyenruhát viselnek. — **S. A.** Kolozsvár. Köszönettel elfogadjuk és várjuk tudósításait. — **P. P.** Hódmezővásárhely. Szitnyai Elek «Tanulmányai» közt (megjelent Franklinnál) egy fejezet Kölesey szónoki műveinek vezéreszméiről szól. Kölesey szónoki műveit egybefoglalja az Olesó Könyvtár 37—40. száma. — **P. B.** Nagykanizsa. Nem önnék szolt. — **B. B.** Karczag. Küldjön aktuális tudósításokat; azok keretében majd visszatérünk cikkkecskéjének egyes helyeire. — **K. K.** Udvarhely. A kérdéses cím: Erzsébet-körút 38. — **B. J.** Déponya. Nem is ismerünk olyan pályázati hirdetményeket. — **G. A.** Igló. Ez iránt forduljon egyenesen a kiadóhivatalhoz.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre ... 1 frt 20 kr.	Dr RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		KIADÓHIVATAL:
Egész évre ... 4 frt 80 kr.			Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Megjelenik minden vasárnap.			Kéziratokat nem adunk vissza.

MÁRCZIUS 15.

(*) Ötven év óta ünnepé avatott napja a magyar szabadságnak és honszerelemnek, légy áldva! Századok mulasztásai helyre hozva, titkos vágyak teljesülve, a lenyüggött gondolat merész formát keresve ennek az egy napnak dicsőségében egyesült.

A mit egy rajongó költő lenézett, merész röptű dalokban fantasztikus álomképekben lerajzolt, a mit a túlszigázott képzelem hóbortnak látszó körvonalokban kiczirkalmazott, a miről az optimisták mint legendáról mertek suttogni, bizalmasan, meghitt körben, hogy avatatlan fül meg ne hallja, nehogy képtelenségnek nyilvánítsa: mind, mind a teljesülés stádiumába e napon lépett.

Egy félszázad óta ez a nap volt a világosság napja, a világosságé, meg a gátjait lerombolt, fékét vesztett nemzeti szabadságé, a mely előtört, mint égi jelenés a felhők mögöl, sugarat, fény-özönt árasztva maga körül, a nélkül, hogy állandó világosságot adó nap lehetett volna.

Sugár volt, mely a rajongónak elég arra, hogy reméljen.

Remélt, csalódott, újra remélt, skitartását diadal koszorúzta.

Emlékszem, a hetvenes évek elején minő hatalmas láz szállta meg e napon az ifjúság szívét. Minden diák, minden tanuló egy-egy boszút lihegő forradalmárnak képzelte magát, mind arról álmodoztunk, hogy csak még egyszer, újra zendülne meg az a dal, az a szívbe markoló nóta, hogy: «Kossuth Lajos azt izente» — s bizony, bizony mind elmentünk volna!

Hányan álltak a mi sorainkból a férfikorban azok közé, a kik még mindig azt hitték, hogy nemsokára «mindnyájunknak el kell menni!...» S a Gondviselés beleszolt a nagy lelkesedésbe: «Maradjatok csak itthon! Szüksége van a hazának nyugalomra». Az ezer év küzdelmét és a «sok

Seylla s Charybdis közt a szelek mérgét nemesen kiállta», elég volt immár a megpróbáltatásokból.

Így született meg évenként a márcziusi ifjúság, az a rajongó, az a hevülékeny, a mely még ma is újra él és élni fog örökkön a mely talán még ma is azt hiszi, hogy neki egyszer mégis csak «el kell menni!»

Álljatok meg, mert nem jön többé izenet, mert nincs szükség arra, hogy «elmenjünk!» Legyen ünnep ez a nap, éljen bennetek a kegyelet azok iránt, a kiket a lelkesedés e napon tett hőskévé és jelölt ki martyroknak. De ez a kegyelet igazi pietas legyen, a mely valóságos «szentelt fájdlom», de nem «leket tépő kin»; ez a pietas két értelemben nyilatkozzék: a hazaszeretben, meg a királyhűségben.

Ez a nap épen jó arra, hogy fogadalmat tegyetek, hogy a hazáért mindent feláldoztok, de fogadjatok meg azt is, hogy hűvek leszetek a legnemesebb szívű, ritka emberi tulajdonokkal megáldott, fenséges lelkű királyotokhoz.

Ne legyetek okos szóra nem hajló ábrándozók, ne keseregjen bennetek a mondva csinált siralom: a történelemé az az ötven éves múlt, csak neki van arról joga szólni, — nektek pedig csak hinni, bizni van jogotok. Ne higgyétek, hogy ennek a napnak emlékét a múlt sebeinek feltépésével kell megünnepelni, — nagyon behegedt már az, nektek nincs sem jogotok, sem okotok feltépni.

Az az ünnep, a mit ezen a napon megtartotok, legyen a hála áldozat ünnepe: fakadjon szeretetből és hálából, mint Ábel áldozata, a ki csak a saját szíve sugallatát követte, mikor azt áldozta fel az Úrnak, a mit zsengeiből legjobbnak, legnemesebbnek tartott.

Én úgy érzem, hogy ezt a napot inkább a Te Deum illeti meg, mint a requiem! Tehát ne gyászos hangulat, hanem a hálás szív érzelmei nyilatkozzanak meg ünnepéleteken!

Március idusának történetéből.

Mi történt az egyetem előtt?

Hatala Péter egyetemi tanár beszéli el a következőket:

Az egyetemi épület tere néző részének harmadik emeletén 1848-ban a bölcsészeti kar tantermei voltak, de azoknak ablakai nem az utcára, hanem az udvarra nyíltak. Az utcára a folyosó ablakából lehetett letekinteni. Én akkor bölcsészethallgató voltam, s két öreg tanárunk: Verney, a bölcsészet tanára és Wolfstein, a matematika tanára tartott előadást. Ez utóbbi volt a tanteremben; a táblán bevégezte, úgy tíz óra felé, a feladványt, s azt épen valamelyikünknek utána kellett volna elmondani: midőn a tér felől óriási zsidongás hallatszott fel hozzánk. «Nézzék meg, mi az!» ... szólt a tanár. Kiszéledtünk a folyosóra, s onnan letekintve a tere, láttuk, hogy az tele van úri néppel, esupa czilinder magasított felénk ... «Baj van!» mondá a tanár s kiment a teremből. Mindannyian a folyosóra tódultunk, s az ablakokból, mint valami magas páholyból néztük az alattunk feketedő sok czilindert. A jogászok tantermei az első és a második emeleten voltak; legnagyobb részük lement a tere s így történt, hogy a tér teljesen megtelt úri közönnyel.

Hozzánk a harmadik emeletre csak az éljenzés, a zsidongás hallatszott fel.

Mi lesz a sok, a nagy éljenzésnek vége? ... Kinek szól a sok éljenzés? ... Egyszer csak feltűnik a hullámzó közönségből, mint Neptun a hullámhegyeken, egy sovány fiatal alak: *Petőfi Sándor* ... Felemelték magasra.

Eljen Petőfi Sándor! — kiáltottuk mi az ablakokból ... *Csend!* — *Halljuk!* kiáltották odalenn. És csend lett. Petőfi röviden elmondta a gyülekezés czélját, elmondotta, hogy mit kíván a magyar nemzet, elmondta a tizenkét pontot. Aztán nagy lelkesedéssel elszavalta a *Nemzeti dal*-t: a *Talpra Magyar*-t. Hatalmas szavalás volt ez; a dal hat szakaszának utolsó sorait: *A magyarok Istenére esküszünk ... Esküszünk ... Hogy rabok tovább nem leszünk ...* mindannyiszor az egész tér visszhangoztatta. Hatszor ... és ezer torokból hangzó iszonyú esküdözés! Talán egy óra hosszat tartott a jelenet. A Károlyi-palota felől katonasereg közeledett; de a tömeg láttára visszafordult. Midőn Petőfi a magasból ismét a földre leszállt: egy erős hang felkiáltott: «Menjünk Budára, irassuk alá a cenzorral és nyomassuk ki a Nemzeti dalt!» ... «Nem megyünk, nem ismerjük el a cenzurát! Nyomassuk ki cenzura nélkül!» ... S a nagy emberáradat megindult a Károlyi-palota irányában. Mi lejöttünk az emeletről s a sereg után haladtunk egész a Hatvani-utca torkolatáig, a szent-ferencziek templomáig. Ott már áthatatlan volt a tömeg. A Szép-utca sarkán, ott, hol a Kammon-kávéház van, volt *Landerer* és *Heckenast könyvnyomdája*. Itt állapodott meg az Egyetem-térről elvo-

nult sereg. Kinyomatták a *Tizenkét pontot* és a *Nemzeti dal*-t és szórták ki az utcán várakozó tömeg közé. Mi utunkban a Kuria épületén láttunk egy kéziratot falragaszt e ezimmel: «*Mit kíván a magyar nemzet?*» Nem sokára nyomott példányok helyettesítették az írott falragaszokat. Megeredt az eső; de azért ott állottunk várakozva, míg ránk kerül a sor s kapunk egy-egy példányt a *Tizenkét pont*-ból és a *Nemzeti dal*-ból.

Az utcákon hemzsegett a nép. Mi fog történni? Mi lesz? Mindenki nemzeti kokárdát tűzött a mellére és elment a Múzeum-kertbe hirdetett népgyűlésre vagy a Városház-térre. *Vasváry Pál*, *Petőfi*, *Egressy Gábor*, *Jókai Mór* beszédeit nagy tömegek hallgatták. Örültünk a vér nélküli, a békés forradalomnak, a helyzet jobbra fordultának, az erőszak nélküli átváltozásnak.

Midőn a nemzetország megalakult, megalakult az egyetemi légio is. Horvát Árpád tanár volt a kapitányunk. Egyenruhánk: vitorlavászon blúz, szíjjal derékhoz szorítva, fekete nadrág és könnyű, viaszkos vászonzól készült esakó. Puskákat is kaptunk s jártunk gyakorlatra a Múzeum-kertbe; őrzőjáratokat is végeztünk, mint a többi nemzetőrök, az éjjeli csend és rend érdekében. Örtanyánk az egyetem épületében volt, s a főbejárásnál, a tér felől s a szerb-utcánál is mindig ő állott egy-egy tagja a légiónak. De azért a tanulást sem hagytuk abba. A tanyelv a latin helyett, melyen csak e két tárgyat hallgattuk, magyar. A magyar irodalom tanszékére Garay Jánost nevezték ki. Báró Eötvös József, vallás- és közoktatásügyi miniszter, eljött az egyetemre s közgyűlésen buzdította, tájékoztatta az ifjúságot. És az ifjúság követte a jó tanácsot, tanult-tanult mindaddig, míg a tantermek ajtai a harc morájában be nem záródtak. Az egyetemen, pár hónap múlva, újra felhangzott: *Talpra magyar, hí a haza!* ... S miként elébb polgári kötelességünknek teljesítettük: megfélemtünk katonai kötelességünknek is. *Elmentünk a csatatérre ... Talpra magyar, hí a haza!*

AZ ORINOCÓN FÖLFELE.

Irta Verne Gyula. Fordította Gaal Mózes. 11

— Helyes, vágott közbeF elipe úr, a ki rögtön sejtette, hogy a francziának mi a rejtett szándéka.

— A Metának is, úgy tudom, számos mellékfolyója van?

Miguel úr nyomban felsorolta a Meta mellékfolyóit, s az agyafűrt Helloch még tovább is firtatta a dolgot:

— Nemde ez a Meta, mely tudvalevőleg csak mellékfolyója az Orinocónak, némely helyen meglepően széles mederben folyik.

— Van helyelyel-közzel kétezermétera szélessége.

— Remélem, mély is az Orinocónak ez a hatalmas mellékfolyója?

Miguel úr pontosan megadta a Meta mélységének az adatait, melyekből valamint az előzményekből Helloch azt következtette, hogy a Meta alighanem természetes összekötő útja Columbiának az Atlanti óceánnal, sőt hirtelen elő állott avval, hogy a Meta tulajdonképen nem is mellékfolyója az Orinocónak, hanem maga az Orinoco.

No hiszen mindjárt kitört a vihar! A Guaviar és az Atapabo védői csak úgy tüzeltek, mennydörögtek, bizonyítottak és czáfoltak, s mint rendszeren történni szokott, egymással gyűlt meg leginkább a bajuk, mert Helloch félre vonult, Miguel pedig váltig kérlelte őket, hogy az Istenért, csak ne fálják fel egymást.

Másnap reggelig elvitatkoztak volna, ha Kermor Jean más irányba nem tereli a beszédet. Igen fontos és komoly kérdést intézett Miguel úrhoz:

— Chaffanjon útleírásában azt olvastam, hogy a Meta vidéken rabló és gyilkos indiánus esordák garázdálkodnak. Van-e okunk arra, hogy váratlan rablótámadástól féljünk?

Miguel úr így válaszolt:

— Jó, hogy eszünkbe juttatta, kedves Jean, a meg igen fontos, sőt szerény véleményem szerint az Orinoco eredeténél is fontosabb. Tény, hogy ezen a vidéken a mult években quivas nevű indiánus törzs rablóbandává tömörülve rabolt és pusztított; a vérontástól sem riadt vissza. Az első rablófőnök egy Saropia nevű néger volt, de ez — amint mondják — két évvel ezelőtt meghalt. Helyét egy veszedelmes gonosztevő foglalta el, a ki a Cayenneből szökött meg. Azért jó lesz, ha vigyázunk, baj volna, ha váratlanul lepnének meg.

Helloch biztatá utazó társait:

— Uraim, Istennek hála, nincs mitől tartanunk. A legényeket is számítva elegenden vagyunk és esupa fegyverbiró férfiak. Ön, kedves Jean — úgy-e nem veszi zokon, ha bizalmas néven szólítom? — ön nyugodt lélekkel alhatik, mi majd örködünk.

— Az már az én dolgom lesz — veté oda nyersen Martial örmester.

— Szó sincs róla, vitéz örmester uram, mi közösen örködünk; az ön unokaöccsének szüksége van arra, hogy aludjék, mert még fiatal.

— Köszönöm, Helloch úr, hogy oly figyelmes

irányomban. — Szólt meg kissé kipirult arczezal Kermor Jean, — de én is úgy gondolnám, hogy az örködésen mindnyájunknak részt kell vennünk.

E megállapodás szerint a két franczia vette át az őrséget tizenegy óráig, aztán Miguel és társai kerülnek majd sorra, végül Martial és Kermor Jean.

A két őrszem elhelyezkedett a falca hátsó részében. Az Orinocót meg a Meta torkolatát is jól vigyázhatták. A part felől nem félhetek semmi féle támadástól, mert áthatolhatlan lóp terült ott el.

A két jó barát letelepedett egymás mellé; pipázott az egyik, másik pedig szivarra gyujtott. Igen jóízűen beszélgettek.

Helloch nagyon érdeklődött Kermor Jean iránt. Tetszett neki az ifjú arca, lelkes tüzi szeme, legfőképpen férfiúi bátorsága, mely arra ösztönözte, hogy Franciaországból eljőjjön, s apjának a nyomát kutassa. Ki tudja minő veszélyek várnak még a derek fiura.

A mint így tünődött a Jean jövő sorsán, Paterne figyelmeztete őt:

— Vigyázz! ... nézz csak oda! — a távolban fel-felbukkanó fekete árnyalakokra mutatott.

Helloch kezébe kapta a puskáját, s kihajolt a csónakból.

— Nem esónak, ... nem, ... és mégis, mintha —

Vállához emelte a puskáját és löni akart, de barátja visszatartotta.

— Ne lőjj! ... ne lőjj! — suttogá. — Nem rabló quivas-ok azok, hanem igen ártatlan, teremtések kár volna szegényeket megriasztani.

— No, állatok talán?

— Három fura pofájú tengeri malacz, hagyjuk őket, hadd uszkáljanak kedvükre.

A két jó barát újra felvette a beszédnek imént elejtett fonálát.

— Az imént azt mondtad — kezdé Helloch — hogy Kermor ezredesnek, ha ugyan nem csal meg az emlékező tehetség — nem volt családja?

— Úgy emlékezem, ... de várj csak, mintha rémlenék, hogy valami perről beszéltek, melyet az ezredes rokonai indítottak volt az örökség ügyében, de elvesztették, mert négy-öt évvel az ezredes eltünése után, Francziországba érkezett Kermor ezredes felesége; Martinique szigetéről származott kreolnó volt és ... és egy kis leánykát is hozott magával. Furcsa, hogy ez ideig nem jutott eszembe. Nem volna jó, ha egy kissé kérdezősködnék Martialnál és Jeannál?

— Ments isten, hogy ilyen tapintatlanságra vetemedjünk. Mi közünk nekünk a családi ügyeikhez? — felelé Helloch.

— Igazad van, Jakab; de azt hiszem, nekem is igazam volt, mikor azt állítottam, hogy Martial, a nyers örmester nem lehet Jeannak a vérszerint való rokona.

Helloch gondolkodóba esett. A mit barátja elmesélt, az mind nagyon valószínűnek látszott; ha azonban Paternének igaza van, akkor Jean nem lehet Kermor ezredesnek a fia, mert nyilvánvaló, hogy a nyomaveszett ezredesnek fiúgyermeke nem

volt... Hogyan, Jean ne volna az ezredes gyermeke, s mégis ilyen veszélyes vállalatra adta volna a fejét?...

Ez a titokzatosság mintha még inkább hatott volna Hellochra, s a két jó barát élénken társalgott tovább az érdekes tárgyról mindaddig, míg a venezuelai tudósok fel nem váltották őket, mert hogy rájuk került az örökös sora.

— Semmi gyanusat nem vettek észre? — kiáltá Miguel úr.

— Semmit a világon. Vízen és szárazon csendes minden.

— Reméljük, hogy mi nyugodtan alhatunk, s önök nyugodtan örködhetnek — tévé hozzá Paterne.

— Nos, hát akkor jó éjszakát, uram! — mondá Felipe, s kezét szoritott a francziákkal.

A három tudós természetesen az Orinoco-ügyről beszélt megint. Felipe és Varinas nem fogták ki az érvekből a Meta-Orinoco ellen, s az Atapabo-Orinoco és Guaviar-Orinoco mellett. Vitatkozásukat nem zavarta meg senki, mert köröskörül néma csend volt.

Végül két óra után került a sor Martial örmeisterre. Arról szó sem volt, hogy édesen szendergő unokaöcsését felzavarja, a puskáját maga mellé téve, letelepedett a «Gallinetta» hátsó részében, s elkezdett gondolkodni.

Erős gondolatai voltak a nyers, de becsületes és hűséges katonának. Elgondolta, hogy mi minden történt az ő szerencsétlen ezredesével, míg fejébe vette, hogy világgá menjen; hogy milyen makacsul ragaszkodott Jean ahhoz, hogy apja után menjen; aztán az út Franciaországból Amerikába, itt meg az alkalmatlankodó venezuelai tudósok, a kik módfelett érdeklődnek Jean iránt, s a szegény örmeister nem vághatja oda nekik

nyersen: «törődjenek az urak a maguk dolgukkal, s hagyjanak békét az unokaöcsémnek». No meg mit szóljon ehhez a két francziához!... Hm, az ifjabbik «kedves Jean»-omnak szölitotta tegnap is a Kermor ezredes fiát, s a gyöngédségével megfigyelmeivel minduntalan zavarba ejti. Ő pedig nem szólhat, nem, nem szólhat semmit.

A mint így kergetőztek agyában a gondolatok, észre sem vette, hogy a Meta jobb partja mellett négy indiánus-csolnak siklik lefelé, s épen a három falcának tart. Mindeniken öt benszülőtt van, s aligha épületes a szándékuk.

Martial nem vette észre, s iszonyúan megriadt, midőn az éj csendjét egy puskalövés zavarta meg. A «Moriche» egyik utasa, Helloch lött reá a benszülőttekre. Erre aztán az utasok mind talpra ugrottak, s kéznél levő puskáikat, revolve-reiket kapva, célba vették a rabló-támadókat.

Jean is ott állott Martial mellett, s mindenáron részt akart venni a falcák védelmében. Amde Helloch úr harsány hangja szólalt meg:

— Jean, kérem, menjen be a sátorba! Elvégezzük mi is!... Kérem, menjen be.

Az indiánusok is nyilzapot küldöttek a három falcára, s az egyik Martial örmeisternek a vállába fúródott:

— Jól van!... Úgy kellett nekem!... Katona, a kit meglep az ellenség... szegény-nyalázat!

Az indiánusok csakhamar észre vették, hogy támadásuk nem sikerülhet, siettek tehát egérintat venni. Többen közülök a halállal vívódva heverték a csónakban, mások súlyosan megszebesültek.

Ettől a veszélytől tehát szerencsésen megszabadultak utasaink.

(Folytatása következik.)

HELLOCH KEZÉBE KAPTA A PUSKÁJÁT.

BÁRÁNYFELHŐK.

11

Elbeszélés.

A *Tanulók Lapja* számára írta Teveli Mihály.

Tóvölgyi Kálmán, Körtvélyessy báróné nagybátyja volt az oka mindennek. Volt ennek is hajdan mit apritani a tejbe, de most már csak a nádfalusi eladósodott pusztá az övé. Állítólag a löversenyek totalizátorjeinél hagyta vagyonának egy részét és ha igaz, a mit beszélnek, százezret vesztett a montecarlói játéklarlangban, a hol évekké elelőtt sokat beszéltek arról a vörös orrú, őszbecsavarodott 40 éves — aggastyánról, a ki zilált anyagi helyzetét akarta megjavítani és mint sok más, a bukás szélére jutott. Elérkezett azonban nála is a bűnbánat ideje, csakhogy elkésett vele. Elég volna immár neki, ha kerevetére dőlve jó borok élvezetének szentelhetné napjait, de már arra sem telik.

Körtvélyessyt zaklatta minduntalan, kisebb-nagyobb összegeket kérve tőle kölcsön, de mikor az látta, hogy a mit ő rokonának ad, az csak egy csepp a tengerben, elfordult tőle. Nevezett napon aztán végleg szakított vele.

Erőnek erejével ötezer forintot akart tőle, a mit annyival kevésbé volt hajlandó neki adni, mert hallotta, hogy nyakig úszik adósságban.

— Úgyis tartozol 18 ezerrel, mondá neki.

— Micsoda? 18 ezerrel tartozom?

— Nos?

— Megtoldottad nyolezezerrel, úgy-e?

Körtvélyessy magán kívül volt dühében s a számadó egészen helyesen jegyezte meg, hogy a másik csak röhögött és röhögés közben uzsorának nevezte becsületes rokonát.

Ez fájt annyira Körtvélyessynek, ezért sirt a vasúthoz utaztában.

A gyorsvonat délután három órakor érkezett meg Budapestre, s egy óra múlva már magához kérte a báró az ő jogtanácsosát, Török Kázmér dr. ügyvédet, a ki a fővárosban a legjobb kriminális-ták egyike volt.

Török Kázmér dr. legnagyobb meglepetésére az ágyban fekvé találta a bárót. Nem tudta elképzelni hirtelen, mit keres az ő előkelő kliense nyáron, augusztusban a fővárosban és hozzá még az, hogy olyan szokatlan rossz színben látta viszont.

— Úgy-e csodálkozik, ügyvéd úr, hogy magamhoz kérttem?

— Meglepett, hogy ilyenkor Budapestre méltóztatik jönni, csak nincs valami baj, báró úr?

— Kigyó mart meg, egy hálátlan kigyó.

A báróné odaült férje ágyára s homlokát simogatva, kérte, ne izgassa föl magát ilyen csekélység miatt.

— Nem csekélység az, kérlek, felelé Sándor, a fiatal báró, a ki a szobába kísérte volt az ügyvédet, de azért nem érdemi meg, hogy az apa miatta mérgeződjék.

— Ha tetszik tudni, ügyvéd úr, vagy 12 évvel ezelőtt adtam Tóvölgyi Kálmán nevű rokonomnak nyolezezer forintot, váltót kaptam rá. Hozd csak ide, fiam, iróasztalomban vannak a váltók.

Sándor rövid keresés után átadta atyjának az iratesomót.

— Könnyen nélkülözhettem a pénzt, nem gondoltam vele; később megint nyolezezer adtam neki; az erről szóló váltót azonban visszatartam, mikor egy hónappal rá 7—8 évvel ezelőtt augusztus végén Pusztafalván, Lajos napján újabb kétezer forintot kölcsönöztem neki és a nyolezezer forintos váltó visszaadása után tízezer forintról szólót kaptam tőle. Itt van mind a kettő. Tessék nézni, a régi nyolez és az új tízezer forintos.

— Hiszen ez igen világos dolog, báró úr, ezért bizony nem kellett volna fölfáradnia Budapestre. Beperelem a két váltót?

— Mit csináljak? Tessék tanácsot adni. Nálam volt tegnap Pusztavölgyön, megint meg akart pumpolni, de nem adtam neki, mire ő gorombáskodni kezdett s mikor említettem, hogy úgyis tartozik már 18 ezerrel, röhögött s végül uzsorásnak nevezett.

— Bepöröljük báró úr a váltókat, azonnal elviszem magammal.

— De nekem nincs szükségem a pénzre, ügyvéd úr, hátha koldusbotra juttatom nőmnek nagybátyját.

— Megérdemli. Báró úrnak kötelessége perelni, különben még azt hiszi Tóvölgyi, hogy az «uzsorás» szótól megijedtünk. Ezért lakolnia kell. Ha ezenközben bűnbánó magaviseletet tanúsít, megújíthatjuk a váltókat.

— Helyes, ügyvéd úr. Így tessék eljárni.

Török Kázmér dr. zsebre dugta a váltókat s hazahajtott.

Vagy két hétre ugyanaz a hintó állt meg Körtvélyessy báró lakása előtt. Elegáns fiatal ember ugrott ki s ruganyos léptekkel sietett föl az első emeletre, a hol a kapus útmutatása szerint a báró úr található.

Beküldte visit-kártyáját, de nem az inas nyitotta ki neki a fogadó-terem ajtaját, hanem Kört-

A báró előszobájában.

vélyessy Sándor, a fiatal báró sietett ki a vendég elé. A vendég be akarta mutatni magát.

— Szükségtelen, vágott első szavába Sándor, régi ismerősök vagyunk vagy azt tetszik hinni, hogy megfedekeztem az ön létezéséről? Olvastam a váltójogról szóló koszorúzott pályamunkáját s mindig kerestem az alkalmat, hogy megújíthassuk régi ismeretségünket. A vendég mosolyogva tekintett az előtte álló fiatal emberre s gondolkozni látszott, de nem találta meg hamarjában emlékei között ezt az arcot.

— Nem emlékszik Körtvélyessy Sándorra? Az ördög malmánál volt szerencsénk találkozni. Lássá, lássa, én még tisztán emlékszem a gimnázista Mór Bélára, a ki most mint doctor juris áll előttem.

— Köszönöm báró úr, hogy eszembe juttatta azokat az idöket, melyekhez a legszebb emlékek fűznek.

Eközben bementek, nem a fogadó-terembe, hanem Sándor garçon-lakásába, a hol bizalmasabban társaloghattak.

— Igen, igen, folytatá Mór Béla, lássa báró úr, pedig mikor tegnapelőtt kezembe kerültek ezek az akták, azonnal visszaemlékeztem báró úrakra. Édes atyjára még ráismernék, de ön, báró úr, rendkívül megváltozott. Persze, hisz régen volt.

— Nagyon szép, hogy megtisztelt látogatásával. Ha nem veszi rossz néven ügyvéd úr ajánlatomat, újítsuk meg a régi barátságot... Emlékszel, hogy megfutamodtunk mi kisértetek!

S ebből a témából kiindulva, sok mindenfélét eleventett föl mindegyikök élete történetéből. A havanna füstje megtölté már az egész szobát, mikor Béla az ő változatos élettörténetét befejezte.

— Török Kázmér ügyvédi irodájának vagyok jelenleg a vezetője. S épen ebben a minőségben kerestelek föl titeket. Ismered, úgy-e a Tövölgyi-féle váltóügvet? Tegnap értesültünk, hogy uszorával vádolta be atyádat a törvényszéknél. Ez már felelet a váltók bepörlésére.

— Atyámat uszorával vádolja! — kiáltott föl kétségbeesetten Sándor. Igazi kigyó, jól mondta atyám.

Az öreg báró is bejött a szobába. Mór Béla princípálisának tiszteletét jelentve, előadta, miért küldte őt ide princípálisra.

— Mikor átolvastam az aktákat, kértem főnökömet, bizza rám báró úr jogi képviselőjét. Ha bele méltóztatik nyugodni az ügyvédcserebe, nem lesz oka báró úrnak ezt megbánni. A váltójog terén teljesen otthonos vagyok és erősen bizom benne, hogy a pör kimenetele kedvező lesz ránk nézve.

Az öreg báró, kit az uszora vádja teljesen le-sújtott, igennel bólintott.

— Méltóztatik tudni, báró úr, mire alapítja a vádat? Azt mondja a vádló ügyvéd, hogy az ő kliense, Tövölgyi Kálmán, csak egyszer kapott báró úrtól nyolcezer forintot, s mikor az utolsó tízezer forintról szóló váltót átadta báró úrnak a nyolcz és az utolsó kétezer forintos összeg fejében, hogy akkor elfelejtette visszakérni a régi váltót s hogy báró úr most külön ezt is értékesíteni akarja. Én természetesen absurdumnak tartottam ezt a csalást báró úr részéről, kiről mindig azt hallottam, hogy dúsgazdag ember, a ki nem néz egy-két ezer forintra. A mint úgy ültem az írószobában, egyszerre átvillant agyamon Holdassy Gyula emléke. Eszembe jut, hogy az a fiú egy izben, mikor VIII.-ik osztályú tanulók voltunk, elbeszélte nekem egy jelenetet, mely Lajos napján játszódott le az ő szobájában, hogy Tövölgyi kirántott báró úr kezéből egy váltót és dühösen száz meg száz darabra tépte össze.

Az öreg Körtvélyessy homlokához kapott hirtelen, oda ment Mór Bélához és soká átölelve tartotta, miközben könyek törtek elő szempillái aiól.

— Ügyvéd úr, ön megmentette becsületemet. Igen, Gyula ott volt... hol van Gyula... neki tudnia kell a dolgról.

Soha öreg ember így nem örült, mint az öreg báró ebben a pillanatban. Mint a gyermek, tapsolt, majd levetette magát egy karosszékbe, azután megint átölelte Mór Bélát.

— Méltóságos uram, folytatá Mór Béla, még nincs meg egészen s még Holdassy Bélát kell előkeritenünk. Tudja Isten, hol van az a szerencsétlen ember.

— Ügyvéd úr, ha annak a fiúnak előkerítése egész vagyonomba kerül is, keritse elő, hozza ide nekem, fiamul fogadom, örökösömé teszem. Csak ő ment meg engem és családomat az örökös gyalázattól. Megígéri nekem, úgy-e, hogy ide hozza?

— Egész ambíciómat ennek a pörnek megnyerése fogja képezni, felelé Béla s miután még egy-két jelentéktelenebb dologra nézve felvilágosítást kért, eltávozott.

Körtvélyessyéknek nyugodtabb napjaik voltak ezután, a báró bizott ügyének igazságos voltában. Jól esett neki a fiatal ügyvéd lelkesülése, jól tudta, hogy ennek a fiatal embernek ambíciója akadályokat nem ismer. Most már nem zárkózott szobája magányába, sőt kereste a társaságot, ő maga beszélte el ügyét meghittebb barátainak s nagy lelki megnyugvására szolgált őszinte nyilatkozata, hogy ő róla, az altruistáról, a legönzetlenebb emberbarátról senki sem tétélezhet föl ilyen dolgot.

A lapok is a legnagyobb megbotránkozással közölték a rágalom híret.

Minden jól indult, mindenki bizott a törvényszék fölmentő ítéletében — ha Holdassy Gyula, a korona-tanú előkerül. (Folyt. köv.)

ARANY JÁNOS «TOLDI»-JA.

A Tanulók Lapja számára.

11

XVIII.

A Toldi stilisztikai szépségei.

Arany János (mint már említettük), az eposz-költőknél szokásos invocatio helyett «*Előhangot*» ad, melyben azért jelzi művészi vonásokkal Toldi óriási erejét, mert legfőbb tulajdonságaival csak tizenhat sorban mutatja be, s hosszasan foglalkozván Toldi Miklós alakjával, roppant erejével s nevezetes tetteivel, mielőtt a történet elbeszélése be fogna, képzelve kigyúl, s ilyen *vízióval* festi előttünk:

Mint, ha pásztortűz ég őszi éjszakákon,
Messziről lobogva tenger pusztaságon;
Toldi Miklós képe úgy tűnik fel nekem.
Majd kilenez-tíz emberöltő régiségben.
Rémlik, mintha látván természetes növést,
Pusztító esutában szálfá-öklelését,
Hallanám dübörgő hangjait szavának.
Kit ma képzelnétek Isten haragjának.

A bevezetés *hasonlat*, melyben a költő szembe-állítja Toldi alakját a tengerpusztaságon lobogó pásztortűzzel. A 7. sor *hyperbole*, a melyet azért használ a költő, hogy előre is kellő esodálatot s így magas fokú érdekeltséget keltsen Toldi roppant ereje iránt, melyet nagyítással fest. Itt a *hyperbole* Toldi ereje nagyságának túlzásában rejlik. A 8. sor *lil* kifejezésének a mai nyelvben a «melyet» felel meg. Ez *régies alak*, de a melyet a nép ma is használ személynél, állat- és dolognév-nél egyformán.

Ez volt ám az ember, ha kellett, a gáton,
Nem terem ma párja hetedhét országon;
Ha most feltámadna s eljönne közétek,
Minden dolgát szemfényvesztésnek néznének.

Hárman sem bírnátok súlyos buzogányát,
Paríttaköveit, öklelő kopjáját;
Elhülnétek, látva rettenetes pajzsát,
És, kit a csizmáján viselt, sarkantyúját.

A milyen hatás okozta e *vízió*, oly hatást tesz az az olvasó lelkére is. Mindazt az olvasó is elképzeleli, a mit a költő eléje állított s mert hosszasan és mélyebben foglalkozik vele, reá is erősebb hatással van, érdeklődése és figyelme nagyobb mértékben felkel.

«*Elhülnétek*» tősgyökeres magyar szólásmód u. n. *idiotismus*, a mi alatt a fogalmak és gondolatok eredeti kifejezését értjük. Ilyenek pl. *szirva fakadt, nekibusulja magát, vékonypéző, nagy fába vágta a fejszét, fölszedte a sátorfáját, valakinek jóészakát mond, szemé-szája eláll, oda szól, neki megy*. Valóságos egyedi (specialis) saját-ságok ezek, melyekben valamely nemzet gondolkodása, eszejárása, képzelődése, lelki hangulata szembeszökően tárul elénk. S minél több idiotismus van egy nyelvben, fordítása is annál nehezebb más nyelvekre. Vissza lehet ugyan adni az értelmet, de az eredetinek színe, illata, zamata, ereje a legtöbb esetben elmosódik vagy elvész. A magyar nyelvben rendkívül sok ilyen eredeti kifejezés van, melyet vagy nem is lehet szószerint fordítani vagy ha értelme vissza van adva, az nagyon elmarad az eredetitől: a fénynek csak árnyéka. *Petőfit*, a legeredetibb magyar költőt, Európa majd minden nyelvére lefordították már, de visszaadni az igazi, a valódi Petőfit a maga magyaros eredetiségében senkinek sem sikerült. Őt csak a magyar képes élvezni és esodálni igazán, mert ő érti teljesen.

Az utolsó sor Hossvaiból van átvéve «*kit*», régies (lásd fent).

Ég a napmelegtől a kopár szik sarja,
Tikkadt szöeske nyájak legelésnek rajta,
Nincs egy árva fűszál a tors közt kelőben,
Nincs tenyérnyi zöld hely nagy határ mezőben.
Boglyák hüvösében tíz-tizenkét szolgál
Hortyog, mintha legjobb rendin menne dolga:
Hej pedig üresen, vagy félig rakottan,
Nagy szemés-szekerek álldogálnak ottan.

Rekkenő meleg nyári délután rajzával vezet bennünket a költő a cselekvény színhelyére, hol a hőssel fogunk megismerkedni. Egy szép tájképet tár fel előttünk, mely a későbbieknek mintegy keretül szolgál.

A 3. és 4. sor *túlzás*; kicsinyítve van a zöld hely: egy tenyérnyi sines, egy árva fűszál sines; de azért nincs, mert roppant nagy a forróság. E kicsinyítés tehát a forróság *nagyítása (auveris)*. Ez a sajátság a népköltészetnek, de a mindennapi

beszédnek is igen kedvelt alakja: *Egy fabalkát sem ér; szegény, mint a templom egere; ki se lát-szik a földből* (oly kicsiny); *heledhet országom nincs párja; megölne egy kanál vízbe* stb. mind ilyen hyperbolék. A nép beszéde és költeményei tele vannak ezekkel. Minél szebbek, újabbak s meglepőbbek, annál jobban gyönyörködtek az olvasót. Petőfi különösen kitűnik ezek megkapó alkalmazásában.

A 3. és 4. sor ezenkívül *isméllés* is, a mely nem más, mint midőn egy vagy több szó az egymás után következő mondatok elején vagy végén ismételve előfordul.

Ösztövért kutágas, horihorgas gémmel
Mélyen néz a kútba s benne vizet kémel:
Óriás szunyognak képzelné valaki,
Mely az öreg földnek vérit most szíjja ki.
Válunál az ökrök szomjasan delelnek,
Bögölyök hadával háborúra kelnek:
De felült Laczkó a béresek nyakára,
Nines, ki vizet merjen hosszú csatornára.

Személyesítéssel kezd a költő, a mely nem más, mint az élettelen és elvont eszméknek, tárgyaknak élőlények, személyek gyanánt való szerepeltetése, a mi által közelebb hozza az emberi lélekhez az élettelen természetet, s így erősebben, elevebben szemlélteti; mint itt a kutágas a kútba néz, benne vizet kémel, szunyognak látszik, mely a föld vért szívja ki.

A 7. sor *sajátságos magyar szólásmód*, melylyel a magyar paraszt tréfásan azt a mezei munkást gúnyolja, ki a nap és dolog hevétől bágyadtan ráunt a munkára.

Egy, csak egy legény van talpon a vidéken,
Meddig a szem ellát puszta földön, égen;
Szörnyű vendégoldal reng araszos vállán,
Pedig még legénytoll sem pehelyzik állán.
Széles országútra messze-messze bámul,
Mint ha más mezőkre vágya e határrul:
Azt himné az ember: élő tilalomfa,
Útve általánál egy csekély halomba.

(Folytatása következik.)

A «HABLEÁNY»-FOGADÓ.

Képpel.

A címnek jelzett helynek korántsem az adja meg az érdekességet, hogy valami nagyszerű épület volna, vagy pedig, hogy nagyurak (avagy betyárok) járnának oda. Sőt manapság már egy forgács sincs meg belőle, látogatói vagy háromszáz esztendeje porlanak az anyaföldben és hirtelen mégis enyészhetetlen! Hogyisne, mikor annak idején ez volt *Shakspeare* kedves szórakozó helye és ennek a fogadónak köszönhetjük mi *Falstaff* alakját, mely Cervantes *Don Quijoteja* és Molière *Harpagonja* mellett halhatatlan helyet foglal el a

Fletcher. Taylor. Burbage. Ben Jonson. Oldcastle.
Shakspeare. (Falstaff)

SHAKSPERE ÉS TÁRSAI A «HABLEÁNY» CSAPSZÉKBEN.

humor birodalmában. Falstaff: van-e ki e nevet nem ismeri? Van-e, ki nem derült és kacagott volna ennek a pohos és mégis fürge, szájhős és gyáva, izgága és veszekedő, elmés, élces és durva, hazug és mégis szeretetreméltó lovagnak a beszédén és tettein Shakspeare vigjátékaiban?

A tizenhatodik század végén, Shakspeare idejében, a már akkor is roppant területű, de még csekély népességű Londonban három hely volt, hol minden jóra való ember megfordult: Szent-Pál temploma, a fogadó és a színház.

A mi jelenleg a Rotten-Row a Hydeparkban, az volt akkor Szent-Pál temploma, t. i. a legelőkelőbb sétány Londonban; de nem a templom előtti tér, hanem maga a templom. Általában a templomok akkor Angliában igen különös, s a hely méltóságához kevésbé illő dolgoknak szolgáltak színhelyül. Színház, törvénykezési terem, továbbá politikai viták, választások és gyűlések s nem egyszer sértő jeleneteknek színhelye volt a templom. — 1592-ben történt, hogy midőn Erzsébet királyné Oxfordot meglátogatta, az ottani egyetemi templomban isteni tisztelet végeztével a kápolnát rögtön színházzá alakították, délutáni szórakozások eszközésére. Ezen időtáiban tiltotta meg ez egyetem hatósága a nagy füst miatt a templomban való dohányzást is, mely addig divatban volt.

E helyen, mint a nyüzsgő élet színhelyén, sokszor megjelent az életet tanulmányozni szerető Shakspeare, de többször meglátogatta a fogadókat is, hol jó barátok, vig czimborák társaságában, habzó kehely mellett teltek a napok, s az asztalok mellett nem egy eredeti alak találkozott, mely a nagy költő műveiben személyeinek mintaképpül szolgált.

Londonban akkor a «Hableány» (Meermaid) «Mitra» «Kürt» és «Disznófó» voltak az előkelőbb vendégfogadók. Ez utóbbiban ismerkedett meg Shakspeare Sir John Oldcastle-al, kit később Falstaff név alatt örökített meg.

Legtöbbször megfordult a «Hableány»-fogadóban. Képünk e korcsmának barátságos belsejét mutatja. A ház, valamint majdnem az egész akkori London, a nagy tűzvész alkalmával elpusztult ugyan; de még most is büszkén mutatják a helyet, hol állott, s róla a regék és emlékek egész serege maradt fenn. A vendégek, mint vendéglőkben rendszeren, itt is többnyire délben gyűltek össze, vagy este 6 órakor barátságos poharazásra, midőn a színházban az előadás bevégeződött.

Itt jött össze Shakspeare is czimboráival, kik közül először is Oldcastle tűnik szembe, egy komikus külsejű, vidám, mulatni szerető, nagyszájú parlagi nemes, kiről később Washington Irving azt mondá: «En ezt a kövér embert a krónikák nagy embereinek feléért nem adnám! Mit tettek azok értem s az emberiségért? Országokat foglaltak el, melyekből nekem egy talpalattnyi tér sem jutott; vagy borostyánokat szereztek, melyekből egyetlen levélkét sem örököltem.

De az öreg Falstaff, a barátságos Falstaff, a kedves Falstaff az emberi örömök határait kiterjesztette; a kedély és élez nagy tartományát nyitotta meg az emberiségnek, hol a legszegényebb is örömet lel, s a vidám kacaj tartós örökségét hagyta hátra, hogy vidámbabbá, jobbá tegye az emberiséget a legkésőbb nemzedékig.

Oldcastle volt Falstaff mintája. Képünkön is ő viszi a szót; bizonyára valami hamis történetet tálal föl, mit a többiek derülten hallgatnak, de kitészik, hogy ép oly jól mulatnak beszélő személyiségén, mint beszédjén. Shaksperen látszik, hogy élesen megfigyeli.

Evés-ivás közben hatalmasan füstöltek, mert mióta Raleigh Walter Nyugat-Indiából az első dohányosomót áthozta, e szenvedély az akkori körökben nagy divatban volt. Shakspere színész-társai a *Globe* és *Blackfriar* színházról, *Fletcher* *Lörincz*, *Taylor János* és *Burbage Richard* — *Hamlet*, *Lear* és *Othello* eredeti személyesítői — kedvelői voltak a dohányzásnak. A nagy költő maga, úgy látszik, nem hódolt a divatnak legalább róla egyetlen darabjában sem tesz említést, míg kortársa, *Ben Jonson* darabjaiban többször van említve.

Burbage *Richard* korának első, legjelesebb színművésze volt. Nem is tartották művelt embernek, ki *Burbaget* nem ismerte. Nagy művészetén kívül még szépségét is följegyezték.

Ben Jonson pedig *Shakspere* után korának legnagyobb drámaírója volt, s szintén kalandos életéről nevezetes. Diákból katona, s később színész lett. Később egyik pajtását megölvén, élet-hosszig tartó börtönre ítélték; majd kegyelmet kapva, életét a színirodalomnak szentelte. *Shaksperrel* baráti viszonyban élt, melyet a két versenytárs közt csak néha zavart meg a féltékenység. Mindkettő élczes, szellemes volt, s tapasztalásban gazdag múlt után az életet s embereket mindkettő ismerte.

Két órakor szokták elhagyni a fogadót, s indulnak színházba, mert az előadás mindig pontban három órakor kezdődött; de a «*Hableány*»-ban e pár órai elmés társalgásból származott élczek és közmondások rendesen egész *Londont* beszárnyalták és később *Shakspere* darabjaiban nem egy helyt fölillantak.

MAGYAR BÉLYEGGYÜJTŐ.

A «*Tanulók Lapja*» számára.

A bélyeg eredete és használata.

Hogy távollevő rokonainkkal, embertársainkkal gondolatainkat, óhajainkat közölhessük, szükséges volt az írást elsajátítani. Gondolatainkat papírra vetjük, közlendőinket megírjuk, borítékba téve postára tesszük s a posta rendeltetési helyére szállítja a rábizottakat. Dehát mikor még nem volt papíros, nem volt bélyeg, mire írták az emberek leveleiket? Ki vitte szét azokat a világba, mivel

pótolták a bélyeget, mely ma már minden művelt államban létezik, sőt még az ázsiai kis rádzsák is adnak ki kezdetleges kivitelű bélyeget, mely ha kezünkbe kerül, ugyancsak furesán tűnik föl a sok szép színes bélyeg mellett.

A régi időkben futárok hordták szét a szájba mondott híreket, később viasztáblákra vetettek betűket hegyes vas vagy fapálcákkal, vagy papyrus tekeresekre rajzoltak mindennemű írásjegyeket állati szőrből készült esetek segítségével. Nem tudni, hogy az érintkezés ily egyszerű módon meddig tartott. Régi írások és tudósok azt állítják, hogy némely műveltebb ókori népnél a levél és üzenetküldés módja rendezettebb volt. — *Herodotos* egyik könyvében említi, hogy *Cyrus* perzsa király *Krisztus* előtt 588 évvel egy nemét létesítette a postai szolgálatnak. A történelem följegyezte *Dáriusról*, hogy neki gyors futárjai voltak, kik egymástól bizonyos távolságra állomásoztak s gyors lovakon közlekedve adták át egymásnak az üzeneteket.

Németországban *Nagy Károly* császár szervezte az első postát. Ezt a kalmárok is használhatták, ha egy kiszabott összeget lefizettek. Sőt ugyancsak Németországban közlekedett, mint *Suppantsehitse*, a nagy bélyegbarát említi egyik művében, az ugynevezett «*mészárosok postája*», mely a lovakkal rendelkező czéhbelieké volt. Gyorskocsikat használtak, melyeken leveleket, küldeményeket hordtak szét, sőt személyszállításra is be voltak rendezve.

A francziák azt állítják, hogy a legelső bélyegjegyet ők találták fel. Bebizonyított dolog, hogy *Párisban* már 1653/54. évben használatban forgott a postaértékjegy egy neme. Alakjukról és feltalálásukról ez idáig még ugyan keveset tudunk, de a sok kutatás kiderítette, hogy ez értékjegyek hosszú és keskeny papírszalagok voltak, kelettel ellátva. Azt azonban a francziák sem tudják megmondani, hogy vajjon e szalagon külön értékjegy volt-e, vagy a szalag maga volt az értékjegy, s hogy mennyi értéket képviselt e bérmentesítési eszköz.

Legrand azt állítja, hogy *Hollandiában* adták ki az első bérmentesítési jegyet s annak kiadási éve 1578-ra esett. Ez állítás még megerősítésre vár.

Az tény, hogy *Londonban* egy *Dockwra Vilmos* nevű polgár 1680. év márczius havában helyi postát létesített. Munkájában segédkezett *Murray Róbert* nevű barátja, kivel 1683. évi július végeig vezették azt. A bélyeget egy háromszögű kézi bélyegző pótolta, mely kelettel volt ellátva.

A 19. században *Angliának* volt a legkiterjedtebb postai forgalma. Az angol nép a postai szállításal sehogysem sem volt megelégedve, mert, ámbár a viteldij meglehetősen magasra rugott, a szállítás lassu és kényelmetlen volt. A levelek íveinek számai szerint szabták ki a viteldiját s hozzá még a levelet záró borítékot is ivnek számították. Ezenkívül a díjazást a feladási és rendeltetési távolság szerint is kiszabták. Az elégedetlenségből zavar lett, melyből komoly dolgok származtak volna, ha épen a baj kitörése előtt egy derék angol egy üdvös javaslattal elő nem lép. Javaslátában a postai egységes viteldij behozatalát kéri mind a bel, mind a külföldi forgalomra nézve.

Roberts *Sámuelnek* hívták e derék embert. Az 1824-ik évben szólalt fel, de jó időbe telt, míg tervét figyelemre méltatták és megvizsgálására bizottságot küldtek ki. A bizottság elnöke *Wallace Róbert* volt. A kiküldöttek *Roberts* javaslatát jónak találták s így döntöttek abban: Ezentul számíttassék suly után a viteldij, mindennemű közleményekre és kereskedői árjegyzékekre mérsekelt egységes viteldiját szabjanak.

Ez csak a kezdet volt. A nép haladt a korrall, a követelmények nagyobbodtak. *Roberts* javaslatát is kezdték kicsinyelni s elavultnak nevezték. A hála a népnél nagyon rövid életű volt. *Robertset* végül elfeledték. Egy másik angol, *Rowland Hill* új javaslatát nem a kormány elé terjeszté, hanem a nép elé, még pedig szokatlan módon, nyomtatott röpirat alakjában, melynek ily czimet adott «*A postarendszer átalakítása, annak fontossága és kivitele*». Röpiratában ékes-szóalással ajánlja *Róberts* javaslatának megvalósítását és módosítását ily formán: «*Legyen a viteldij minden 1/2 unczia után (egy unczia 13—14 gramm) tekintet nélkül a távolságra egy penny (6 kr.) A viteldiját pedig vagy készpénzzel kelljen fizetni, vagy pedig e czélra szánt bélyeget ragasztani az illető levélre vagy esomagra. Az állam ez új módosítás által mit sem veszít, mert olcsóbb lévén a viteldij, több küldeményt és levelet fognak útnak indítani.*»

A kormánynak ez indítvány nem volt kedvére való, de a nép *Hill* *Rowland* mellett volt. A módosítást mindenképpen kívánták, annyira, hogy a kormány kénytelen volt a *Hill-féle* újítást a képviselőház elé terjesztetni. Az új javaslat az 1839. év nyarán elfogadtatott, s így az új bérmentesítési eszköz — a felragasztható bélyeg — létrejött. A királynő ugyanezen év nyarán, augusztus

hóban, szentesíté is a parlament határozatát. Ez volt az első lépés a bélyeg történetében.

A szentesítés után 3—4 évre, tehát 1840. év május 6-án kiadatott az első bélyegjegy. Ez egy fekete metszet volt a királynő koronás fejével ellátva, értékét 1 penny-re szabták. Most már az újságok is e bélyeggel küldettek szét, míg 1840. év május haváig ivenkint azokért is 1 penny-t kellett fizetni.

Még a *Róberts* által indított mozgalom előtt, 1819-ik évben *Sardiniában* forgalomba hozott a postahivatal bizonyos iverket, melyeken 100 rajz volt. Egy-egy ily rajz, egy ellipsisben futó lovat rajta egy trombitáló angyalkával ábrázolt. A ló lábai alatt az ellipsis egyik végétől másik végeig egy vastag vonal húzódott, mely vonal alatt a befizetett érték állott számjegyekben. Távolság szerint 15—20—25—50 centesimi-ig terjedt a viteldij. Az ily rajzok levélbélyegül szolgáltak és az elküldés alkalmával postai bélyegzővel látták el őket.

De térjünk még vissza a bélyeg bölesőjéhez, *Angliához*. *Skóciának* *Dundee* nevű városában 1853-ik évben meghalt egy *Chalmers* *James* nevű könyvtáros, ki *Hill* kortársa volt. *James* fia, *Chalmers* *Patrick* az 1881. évben egy röpiratban oly állítással lépett a világ elé, hogy a levélbélyeg feltalálója boldogult atyja volt, valamint az egységes viteldij megállapítását is atyja tervezte. Röpiratát ismét mások követték, melyekben előbbi állításait bizonyították, sőt még azt is állította, hogy *Rowland Hill* nem a sajátját, hanem az öreg *Chalmers* tervét részletezte, munkálta ki s adta a képviselőház és a nép elé.

A támadás nem maradt válasz nélkül. Fölke-rekedett *Hill* *Pearson*, *Hill* *Rowland* fia és kemény röpiratokban saját atyjának vitatta az érdemet. Valóságos toll és téntaharcz keletkezett az atyjaiak dicsőségét védelmező fiúk között. E dolog azon időben nagyban foglalkoztatta a kutatókat és tudósokat s voltak *Hill* és *Chalmers*-pártiak. A két fél harezta talán még ma is tartana, ha *Chalmers* *Patrick* 1891. okt. 3-án nem halt volna el.

Az elhalt *Chalmers* *Patrick* röpiratainak mégis volt eredménye, mert azokban közzétett állításai-val meggyőzte a gyűjtők nagy részét, kik atyját tartják a levélbélyeg feltalálójának. Így vélekedik a nem gyűjtő közönség is, így a sajtó, így sok tudós társaság. Nagyon kis rész szavaz *Hill* mellett. Nekünk gyűjtőknek mindegy, bármelyik volt a feltaláló a két érdemes úr közül. Esméjük megvalósult, intézményük üdvös s a postaforgal-

mat szerfölött megkönnyítették. A gyűjtőknek pedig örömet és hasznos szórakozást szereznek.

Anglia példáját nemsokára követték a következő államok:

Az északamerikai egyesült államok 1840-ben, Svájc és Brazília 1843-ban, Finnország 1845-ben, Mauritius sziget 1848-ban, Oroszország 1849-ben, Belgium, Bajor és Francia országok 1850-ben, Ausztria, Porosz és Szász országok 1857-ben, Görögország 1860-ban, Magyarország pedig 1871-ben. Tehát 1840. óta vannak használatban a postai értékjegyek. Ez időtől máig az érvényben levő és érvényen kívüli levélbélyegek száma meghaladja a 9000-et. E szám még mindig szaporodik, mert ritka év az, melyben ne adnának ki 300—1300 bélyeget és más postai értékjegyet. A levélbélyeget levelek, pénzeslevelek és újságok bérmentesítésére, utalványok és küldemények továbbítására használják. Okmánybélyegeket nem gyűjtünk, azokkal tehát e helyen nem is foglalkozunk. *Zakariás Sándor.*

AZ ELSŐ BÁLON.

A *Tanulók Lapja* számára.

Már VI. gimnazista voltam, de még mindig igen bátortalan, társaságtól irtózó, félénk gyermek, noha ezért a körülmények miatt eléget szurtyongattak. Különösen intett a nagybátyám, ki ügyvéd volt, hogy dobjam sítba már azt a gyerekes szégyenkezést. Váltig intett, hogy a társadalomban nem érvényesülhet az egyoldalú, visszahúzó ember. Példákat hozott fel, hogy mint mulja fölül a társadalomban a kevésbé tudományos, de ügyes, vállalkozó szellemű ember a magának valót, ha ez tudásban gazdagabb is. Rámutatott tanuló társaim közt azokra, a kikből már akkor kitetszett az élelmes elevenség. De mindez édeskeveset használt. Csak otthon ültem én mindig és tanultam, vagy olvastam. Hiába hívtak sétálni, még az se volt az inyemre.

Történt aztán egyszer, hogy a nőgyelet hangversenyvel egybekötött táncmulatságot rendezett, a melyre a diákok számára kedvezményes jegyeket bocsátottak ki. Kaptak is rajta! Mindenki odakészült, a kinek csak — ruhája volt hozzá.

Nekem volt ugyan, de elvemhez híven nem is gondoltam az elmenésre s a fekete ruhámat oda is ígértem egyik barátomnak.

Azonban a bál előtti napokon barátaim, s főként háziasszonyom, az öreg, de még mindig jókedvű Lujza néni folyton biztattak, hogy menjek el: hisz kevésbé kerül, még ha nem táncolnék is, maga a hangverseny (muzsikális ember voltam) megéri azt a csekély belépti díjat.

De én hajthatatlan maradtam, bár belül a sok rábeszélésre már ingadozni kezdtem.

Az nap, melynek estéjén a bál volt, a háziasszonyom meghitt ebédre. Mint afféle mindig éhes konviktista, nem kevésbé örültem neki; annival is inkább, mert itt nem kellett attól tartanom, hogy idegen emberrel, vendéggel találkozhatom, mint a nagybácsiéknál, hol rendszerint hatalmas baklővéseket szoktam elkövetni minden ott ebédelés alkalmával. Hogyne, mikor annyi ismeretlen, kényes asszonnyal ültem egy asztalnál!

Mondom örömmel siettem 12 órákor hazafelé az önképzőkörből, de óh, mi várt reám szerencsétlenülre.

Ez alkalommal meghívta Lujza néni ebédre unokahugát, Iduskát is, ki a polgári iskola negyedik osztályába járt és igen szép lányka volt.

A sors nekem épen a vele szemközt levő helyet juttatta az ebédnél.

Ez aztán tönkre tette az én derűs nyugalmaimat. Hej, miket nem csináltam! Már a levest villával akartam enni. Mikor pedig a mártást szedem kifelé, véletlenül felpillantok, hát a vizavim épen rám nézett, minek következtében én szépen mellé raktam vagy két kanállal a tányéromnak. Több ilyen talpraesett cselekményeknek utána végig értünk az ebédnek.

Nagy kő esett le a szívemről, mikor az asztalt bontották.

Mindjárt ajánlani akartam magamat, de Iduska beszédbe állott velem; elpanaszolta, hogy nem engedik el estére a bálba, azt mondják, kicsi még oda, hanem kárpótlásul megengedte a mamája, hogy délután elmenjen a tánciskolába Lujza néni kísérete alatt. Aztán meghitt engem is, meg lakótársaimat is tánczosoknak.

Azok szívesen vállalkoztak s így magam se bujhattam ki; megígértem én is.

És el is mentem és — Iduskát meg is táncoltattam, sőt annyira neki bátorodtam az apró lánykák között, hogy mással is táncoltam.

Sok diák zsbongott most ottan. Egyik-másik már ki volt esíve hatalmasan, a kik a bálba menendők voltak.

Tánc után elkezdtek dicsérni:

— Hiszen te remekül táncolsz! És még se akarsz eljönni estére a bálba? Szégyeld magad, alamuszi! El kell jönnöd!

Addig biztattak, míg megígértem, hogy elmegyek. De nem elégedtek meg ezzel, szavamam kellett adnom.

És el is feledkezve arról, hogy a ruhámat már elígértem volt, futottam fehér keztyűt és fehér nyakkendőket vásárolni, aztán haza.

Nagy hirtelenséggel készülődni kezdtem, még a vacsorára se gondoltam.

De — mit kell látnom! — barátom toppant be a megígért ruháért.

Mitévő legyek?

Szavam is köt, keztyűt is vettem! . . .

Végre pironkodva bevallottam a komának a dolgok állását, mire az hosszú orral távozott.

Felöltöztem s indultam.

Lujza néni ellátott jótanácsokkal: ha a keztyűt lehúzzák majd a többiek, én is húzzam le, mert nagyon piszkolódik stb. és erősen szívemre kötötte, hogy ismerőseit táncoltassam meg.

Szentül megfogadtam.

Nemsokára, hogy odaértem, kezdődött a hangverseny.

Sokan voltunk diákok s egész jól éreztem magamat. Kezdtém helyeselni, hogy eljöttem. Csak arra gondoltam szorinkodva, hogy majd táncolni is kell azokkal a cifra ruhás kisasszonyokkal.

Persze, ígértek elegenden, a kik majd bemutatásnak ismerőseiknek.

Már is hordták ki a székeket, padokat.

megnézem előbb, a többiek hogy csinálják. Addig trémáztam, míg ott maradtam.

Egyik barátom, Császár meglátván, odajön hozzám, s szól:

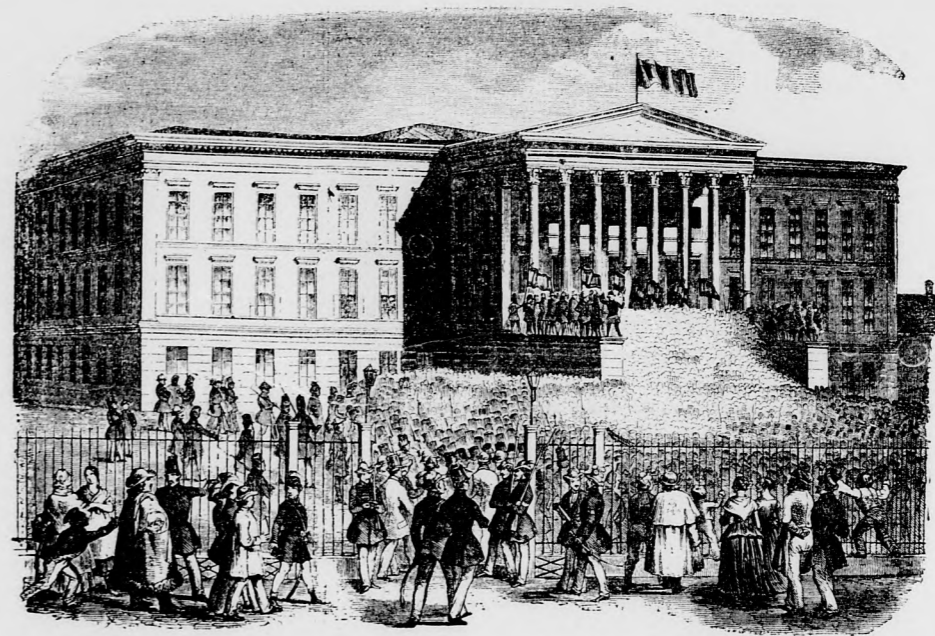
— Gyere, bemutatlak az unokanővéremnek.

(Irgalmatlan hosszú kisasszony volt az, két fejjel nagyobb nálamnál.)

Elszontyolodva hallottam ajánlatát. Én . . . először is a legnagyobbval kezdjem? . . .

Megköszöntem szívességét s azzal bújtam ki, hogy ebben az elsőben nem akarok táncolni, aztán — az igazat megvallva — nem is tudom.

Elmúlt a valsezer . . . Én nagy lélegzetet véve áldottam érte az Istent s a beszélgetők közé vegyültem . . .

NÉPGYÜLÉS A NEMZETI MUZEUM ELŐTT MÁRCIUS 15-IKÉN.

A diáknép a szála közepére verődött össze . . . A cigányok már czinezognak s a fehér keztyűket kezdik felhuzogatni.

Szívdobogva én is előveszem a magamét s huzni akarom, de — óh, meg se néztem, mikor választottam — kicsi ez nekem! . . .

Mindegy — gondolám — csak feleröltetem! De biz nem tágitott az, hanem szétszakadt.

Ez aztán igen lehangolt. Már nem lesz keztyűm!

De voltak ott többen keztyűtlenek s biztattak, hogy nem olyan nagy baj az: tánchoz fűrge láb költetik és nem keztyű! Megvizsgáltam hát és elhatároztam, hogy táncolni fogok keztyű nélkül is.

A közben rákezdtek a cigányok.

Az első tánc valsezer.

Indult mindenki . . . Én küzdöttem félénk-séggemmel: hátha nem jól csinálom valamit?

Nemsokára ráhúzták a másodikat; mazurka volt.

— Ezt már én is táncolom — gondoltam magamban.

Iziben indulok esázzárral, hogy bemutasson unokanővéremnek, midőn belép az ajtón két fiatal tanárom.

Nekem se kellett több!

Otthagytam Császárt a faképnél s visszamenekültem a közepre. Mert hát szégyellős voltam módfelett.

Az enyhíté kissé tettemet, hogy maradt még ott velem vagy két magamforma bátor legény.

Bezzeg táncoltak a többiek! Boldogan csevegtek, vidáman nevetgéltek rózsás arczú, izzipiczi lábú táncosnőikkel. Szinte irigyeltem őket.

Elnéztem Patkóst, egyik osztálytársamat, ki a tanulásban hátul előzi ugyan a többi, de annál inkább elemében van itt. Hogy tud szépelegni,

oltározni a leányok körül! Bókol, udvarol, — mintha csak kottából olvasná.

Valami oldalszúrás éreztem, mikor ezt láttam, eszembe jutottak a nagybácsi szavai; Patkós volt az, kire többször hivatkoztam.

Gondolkoztam: Milyen rövidlátó s igaztalan a világ! Ehol ni! Patkósról azt mondják; helyre-
gyerek, derék gyerek, dicsérik mindenfelé (persze a lágy szívű mamák és a leányok, de nem ám a tanárok), pedig hát én . . . vagyok olyan legény én is! . . . Vagyok hát! . . . Megmutatom, hogy vagyok! Tudok szépeket mondani én is, ha csak az kell a világnak! Azért is tánczolok!

Két lányismerősöm volt jelen: Tinike és Birike, azokat akartam felkérni.

Hideg borzongás futott át a hátamon, midőn elszántan közeledni kezdtem Birike felé; pedig kárba vesztett, mert mire odaértem, más kapta el az orrom elöl . . . Tinike is javába forgott.

Tüzem hamvadni kezdett. Ismeretlen csak nem kérek fel? hisz annak be is kéne mutatkozni! . . . Jaj! . . .

Türelmesen vártam, míg valamelyiket leteszik, de mielőtt ez megtörtént volna, elhagyta a cigány. Így vállalatom dugába dőlt.

No hiszen, volt mit hallgatnom Császártól: — Fajankó vagy, Sándor. Megszégyenítettél engemet is, magadat is, mert látták, hogy ott hagytál, mikor már csaknem mellette voltunk; ne is várd, hogy én bemutassalak. Anyámasszony katonája!

Megneheztelt. De még ez hagyján! Elmondta a többi fiúknak is, mit tettem, s hogy nem merek táncolni, mert félek a lányoktól, pedig ugyan csak kötöttem az ebet a karóhoz táncz előtt!

Azok nevettek. Én leforrázva hallgattam, majd más csoporthoz sompolyogtam.

— Azért is tánczolni fogok, megmutatom, hogy nem félek! — dörmögtem magamban.

Kevés idő multán rá is kezdtek a cigányok egy ropogós csárdásra.

Társaim, a gézengúzok, minden mozdulatomra figyeltek.

En tetetett bátorsággal indultam felkérni Birikét, de — mily hallatlan kudarczom van nekem ma! — már «foglalkozva van» valakivel.

Tinike meg tánczol is már!

Levertem ballagtam vissza a közepre . . .

Láttam, hogy a többiek arczán megvillant a mosoly.

A mint ott tőprenkedtem, egyszer csak odajön az egyik rendező, s szól:

— Nézze barátom, amott az a kisasszony (csakugyan kiesi volt, tán itt a legkisebb) még egyet se tánczolt, tánczoltassa meg . . . Jöjjön bemutatni. Vagy ismeri?

— Ismerem — nyöszörgém elsápadva s egy mentő gondolat villant meg agyamban.

A «petrezselmet áruló» kisasszony az ajtóhoz közel ült.

Én neki-vörösödve arra felé lépdeltem . . .

— Ezzel a kicsivel tánczoljak én, a kit senki

se hívott még el? . . . s hozzá nem is ismerem! . . . Nem hívom én el bizony! . . .

Mikor mellé érek, hátra pillantok, hogy néz-e még a rendező? . . . Nem néz! . . . Azzal hajrá, kisurrantam az ajtón.

Kint gondolkozni kezdtem: ha most visszamegyek, a többiek még jobban megcsúfolnak, hát még a rendező! . . .

Nem tétováztam sokáig, hanem szépen siettem. A 11 órát az úton hallottam ütni.

Csak az aggasztott, hogy észre találják venni, hogy ily hamar hazajöttem.

Szerencsére észrevétlenül bejutottam. Lefeküdtem s aludtam reggelig.

Álmomból Lujza néni ébresztett fel. Kérdezte, jól mulattam-e s mikor jöttem haza?

Azt mondtam, pompásan mulattam és reggel 4 órakor jöttem haza.

— Hogy a kakas csipje meg! — szólt boldogan a néni. Akárki mit mondjon, még se anyámasszony katonája maga, Sándor lelke! Ugy-e, csak jó volt, hogy elment! *Ráczkevi Sándor.*

VEGYESEK.

Magyar Bélyeggyűjtő. Ez alatt az egybefoglalt cím alatt érdekes cikkek sorozatát indítjuk meg, melyeket ifjaink bizonyára örömmel fogadnak majd. A bélyeggyűjtés szép és hasznos foglalkozása úgy a külföldi, mint a magyar ifjúság körében rendkívül el van terjedve. A mi diákjaink azonban rendszerint nem mennek tovább az egyszerű beragasztás módjára, pedig a bélyeggyűjtésnek egész tudománya van. Mert a bélyegeket nem elég kezelni, hanem azokat ismerni, valóságukról meggyőződést szerezni kell; a gyűjtésnek sokféle módja kínálkozik, sőt a beragasztás is tájékozottságot, figyelmet kíván. Minderről tüzetes útmutatást fog nyújtani rovatunk vezetője, teleki *Zakariás* Sándor úr, ki a bélyeggyűjtés terén avatott szakember.

«**Képes Levelező-Lap**» címmel jelent meg egy havi folyóirat Székesfehérvárott, melynek első számát most kaptuk meg, s azt hisszük, hogy gyűjtő-olvasóink örömmel vesznék erről hírt. — A lap előfizetési ára 1899 évre 1 frt. — Mutatványszámot a «Képes Levelező-Lap» kiadóhivatala Székesfehérvárott mindenki-
nek ingyen küld, a ki azt képes levelező-lapon kéri.

Képes levelezőlapokat szeretnének váltani a kollégákkal: *Joannovits* György (Temesvár, Megyeház) [csak *esteli* felvételes lapokat kér], *Polnitzky* Leó főgimnázista (Nagyszombat), *Hanzély* Kornél (Budapest, X., Tisztviselőtelep), *Mittelmann* Árpád ev. kollégiumi tanuló (Eperjes), *Benisch* Arthur, főgimn. VIII. o. t. (Szeged, Tisza Lajos-körút 3.), *Simonovánszky* Jenő (Nyitra, Kereszt-utca 5.), *Wagner* László keresk. isk. tanuló (Budapest, VIII., Óriás-utca 2.)

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Önképzőkori tudósítóinkat arra kérjük, hogy a márczius 15-iki ünnepélyekről szóló jelentéseiket gyorsan, lehetőleg még az ünnepély napján sziveskedjenek elküldeni. Így aztán idejében közölhetjük e tudósításokat rovatunkban.

Önképzőkori tallózás. A *győri* főreáliskola «Révai-önképzőkör»-e február hó 19-ikén számolt be irodalmi pályázatának eredményéről: 1. Tompa, Petőfi, Arany összehasonlítása. 2. Márczius 15-iki szónoki beszéd. 3. Fordítás francziából. 4. Matematikai példa megoldása. 5. *Hogyan adhatunk plasztikus alakot rajzunknak.* 6. A «Talpra magyar» elszavalása. Ez utóbbiban Ruff Andor VI. o. t., a szónoki beszédnél Békefi Aladár lett a nyertes. A többi tétel eldöntését a kör a jövő gyűlésre hagyta. Ezek után Heller M. és Baumgarten E. VII. o. tanulók «*Flipper és Nobler*» című dialogot adták elő nagy hatással. Végül Vajda Emil tanár elnök úr olvasta fel a nagyméltóságú közokt. miniszter úr amaz engedélyét, hogy a kör «Révai-önképzőkör»-nek nevezheti magát. — *Szegedi* főgimnázium, február 19. Söreghy Mihály Petőfiről, mint a magyar műdal megteremtőjéről szóló tanulmányának befejező szakaszát olvasta fel; Schaar Elemér Széchenyi viszonyát Kossuthhoz ismertette. A *pécsi* főreáliskolában legutóbb a következő kérdést vitatták meg: Mily összefüggés van az ellipszis és a középkör között? (A középkörrel Korniss Ödön ifj. elnök egy dolgozatában azt mondta, hogy az olyan kör, melynek sugara a kis és nagy tengely felének geometriai középarányosa.) — *Losonci* főgimnázium ifjúsága kedves igazgatóját, Gresits Miksa urat születése napja alkalmából február hó 22-ikén szép ünnepséggel tisztelte meg. Bevezetésül az énekkar Kreutzer «Üdvözlő dal»-át adta elő. Üdvözlő beszédet mondott Breuer Miklós VIII. o. tan. A «Trubadur-ábránd»-ot hegedűn játszotta Belázs Ödön VIII. o. t. zongorán kísérte Kohn Rudolf VI. o. t. Négy tanuló Langer «Vonósnégyes»-ét adta elő; végül a zenekar Sobel Leónak ezen alkalomra szerzett «Gresits-induló»-ját játszotta. — *Budapesti* Markó-utcai főgimnázium «Szavaló-kör»-e február 26. Elsőnek Schancer Béla «Bánk jelleme» cz. értekezését olvasták fel, a melyben Katona és Grillparzer Bánkját hasonlítja össze. Utána Réti Elek az ókori népek zenéjéről tartott érdekes szabad előadást. Végül Hekler Antal olvasta fel ügyes Heine-fordításait. — *Lévai* főgimnázium, február 25. Török Emil VII. o. t. a katonaleletet jellemezte népdalainkban. Frey Jenő VII. o. t. Tompának «A madár fiához» című allegóriáját fejtette. — Márczius 4. Vagács Sándor VIII. o. t. lelkes hangú emlékbeszédet tartott Vörösmarty Mihályról, Pollák Géza VIII. o. t. a delejességről értekezett, Lederer Sándor VII. o. t. a kurucz költészetet ismertette. — *Temesvári* k. r. főgimnázium, február 26. Aczél Raoul VII. o. t. dicséretesen szavalta el a város ünnepelt református lelkészének, Szabolcska Mihály-nak «Dal a kis Demeter Rózsikáról» cz. költeményét. Erre következett Hentschel Ferencz VII. o. t. felolvasása: «A kurucz költészet, mint a nemzeti érzület fenntartója». Karácsonyi József VIII. o. t. «Napoleon jelleme» cz. művét bírálója elfogadta.

Utazás török földre. Az aradi és debreczeni kereskedelmi akadémiák tanulói közül egy csapat húsvét-kor tanulmányútra indul a Balkán félszigetre. A diákok Nagyváradon találkozhatnak; innen Brassón és Bukaresten keresztül Konstantinápolyba mennek. Visszafelé Bukarestben időznek huzamosabban. Az út 10 napig tart.

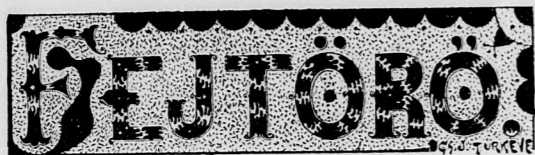
Berzsenyi Dániel emlékezetét rég ideje nem emlékezünk, hogy megülték volna ifjaink. Jóformán csak egy helyen szokott megemlékezni a lánglelkű ódaköltőről a kegyelet (szítva a szűkebb hazafiság tüze által is): a szombathelyi gimnáziumban, mert Berzsenyi Vasmege szülötte. A *szegedi* önképzőkör, az ország-

nak egyik legtevékenyebb ifjúsági egyesülete, szép példát mutatott február 26-ikán, hogy ülést ennek a nagy költőnek és keveset bolygatott költészetének szentelt. Mily alaposan, bizonyítja a tárgysorozat: «Berzsenyi jelleme», írta Schütz Antal VIII. o. t., az önképzőkör elnöke. Részlet Kőlcseynek Berzsenyi fölött mondott emlékbeszédéből, szavalta Márki Imre VIII. o. tan. «A közelítő tél» széptani fejtegetése, írta Domokos László VII. o. t. «A magyarokhoz», szavalta Mihályffy László VIII. o. t. «Berzsenyi és Horatius», írta és felolvasta Perl M. VIII. oszt. tan. «Berzsenyi elégiái», írta Traum Péter VIII. o. t. «Berzsenyi Wesselényi hamvaihoz», szavalta Mogán István VII. o. t. «Berzsenyi mint ódaköltő», írta és felolvasta Simon Kálmán VIII. o. tan. «A felkölt nemességhez (1805)», szavalta Szabó József VII. o. t.

Irodalmunk nagyjainak kultusza. Az ungvári főgimnázium «Dayka-kör»-e egyik határozata értelmében minden hónapban úgynevezett ünnepi ülést tart kiváló írónk emlékére. Ily ünnepi ülést eddig négyet tartott a kör, melyeken egy tag beszédben méltatta az illető férfiú érdemeit, egy, esetleg két tag értekezést olvasott az író működésének valamely ágáról, azonkívül az író műveiből egyes darabokat szavaltak. A legelső ünnepi ülés 1898 decz. 4-ikén *Arany* Jánosnak volt szentelve. Megjelent Szieber Ede tanterületi főigazgató úr is. Beszédet mondott Guttmann Lipót VIII. o. t., értekezett Arany J. lyrájáról Bobonka András VIII. o. tan. és a lelki bűnhődésről Arany balladáiában Lyachovics Oreszt VIII. oszt. tan. Január 15-ikén *Vörösmarty* Mihályt ünnepelték. Mazuch Ede vezető tanár úr szép megnyitó beszéde után Toffler Arthur VIII. o. t. mondott lelkes beszédet a költőről, kinek «Két szomszéd vár» cz. eposzát Gulovics Tivadar VIII. o. t. fejtette. Január 29-ikén *Deák* Ferencz alakjára került a sor. A haza bölesének érdemeit Vadász Arnold VIII. o. t. méltatta; jellem-nagyságáról Novák Béla VIII. o. t. tartott alapos értekezést. A legutóbbi ünnepi ülés február 26-ikán volt, mikor *Eötvös* József báró emlékét újították föl a körben. Vadász Sándor VII. o. t. e nagy férfiú irodalmi és politikai működését ismertette, Karthauziját pedig Juszkovits Mór VIII. o. t. fejtette.

Iskolai hangversenyek. Hangverseny volt február 18-ikán a budapesti ev. ref. főgimnáziumban a segélyegylet javára. Az ifjúsági zenekar Szekeres Albert és az énekkar Krausz Gusztáv vezetése alatt kitett magáért. A műsor kivált opera-részletekben tüngett föl nagy gazdagságot; előadták Wagner «Tannhäuser»-ének nyitányát, a Lagrange-áriát a «Hunyadi László»-ból, egyveleget Gounod «Faust»-jából, terczettet a «Szentivánéji álm»-ból és a Czigányok karát Verdi «Troubadour»-jából. Löwensohn Imre a «Rachel sirmalmá»-t szavalta melodramai kísérettel. Miklós Elemér ifj. elnök prologust írt az alkalomra. A *kassai* főreáliskola f. hó 5-ikén nagyszerű koncertet adott. A koncert fénypontjai közül kiemelendők az ifjúsági énekkar számai, továbbá az ifjúsági zenekar előadása és Dunkel Károly VII. o. tan. gyönyörű cimbalomjátéka. A tiszta jövedelem (400 frton felül) tanulmányi kirándulásra fog fordíthatni.

Vargyasi Ferencz áldozópap, a brassói kat. főgimnázium igazgatója, e hó 5-ikén éjjel hirtelen meghalt. Az 59 éves erőteljes férfiút szívizélhűdés érte. Temetése 7-ikén ment végbe óriási részvét közt.

Jellege: Fejtőrő az elme sportja.

Rovatvezető: Császár József.

Számantani kérdés:

Ha egy bizonyos aránynak tagjait 5-tel nagyobbítjuk, az ez által nyert arány ez lesz: 9:11; de ha az említett aránynak tagjait 5-tel kisebbítjük, ezen arányt nyerjük: 2:3. Melyek az említett arány tagjai?

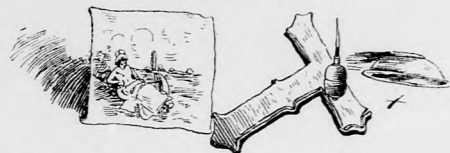
Földrajzi kérdés:

Melyik falu az Schleswig porosz tartományban, melynek a már lehordott sánczai mellett verték meg a poroszok a dánokat 1864. április 18-án?

Történelmi kérdés:

Hogy hívták azon tiroli szabadsághóstit, a ki Bajorországban ellen felkelést szervezett s Tirolt vissza hozza az osztrák császár hítségére, a császár nevében kormányozta a tartományt? 1810 január 20-ikán a francziák elfogták és fűbe lötték.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1899. márczius 16.

A 8. számban közölt fejtőrő kérdések megfejtése:

Számantani kérdés: Az épületek elfoglalnak 60, az utak 90, a rétek 330, a földek 720 s az erdők 2400 holdat. **Földrajzi kérdés:** Guayana. Az angolok, a hollandok és a francziák bírják. A keleti résznek, melyet a francziák bírnak, fővárosa Cayenne; ide szokták a francziák a politikai vétség miatt elítélteket száműzni. **Történelmi kérdés:** Raleigh Walter sir angol tengerész. É.-Amerikában Virginia gyarmatot alapította. 1603-ban I. Jakab elleni összeesküvésben való résztvétele miatt halálra ítélték, mit azonban nem hajtottak végre rajta — 1616-ban hét hajóval Guayana ment aranyzsákmányolásra s visszatérte után a spanyol követek kiváratára az 1605-ben kimondott halálos ítéletet 1618 okt. 29-én végrehajtották rajta. **Természetrizai kérdés:** A házi cziczikány (sorex araneus). **Ásványtani kérdés:** Korund.

Helyesen fejtették meg: Joannovits György, Polnitzky Leó, Rácz Sándor, Benisch Arthur, Kéler Tibor, Ferray Béla, Weiner Hugó, Belesák Aladár, Langfelder Béla, Herresbacher Dénes, Kronstein Béla, Belák Andor, ifj. Bujdosó József, Gürtler István, Szenyovszky Ferencz, Demjén Endre, Bauer József, Krausz Aladár, Wohlstein Sándor, Salzman József, Erődi Tihamér, Névedí Botka Andor, Tóth Elek, Fialovits Béla, Adler József, Donáth Gyula, Kerékgyártó György, Danzinger Kálmán, Zuber Imre, Seherz Alfréd, Tiller Gyula, Niedermayer József, Schwitzer Zoltán, Blaskó Arthur, ifj. Avedik Lukács, Balkányi Kálmán, Zomody József, Ács Nagy István, Zimmermann testvérek, Weisz Ernő, Puskás Jenő, Litsek Zoltán, Pély Károly, Szécskay Dezső, Techet Károly, Géczy Géza, ifj. Iszák Gyula, Freyler József, Berkovits Mór, Herczeg Dezső, Strasser Aladár, Bergl György, Zsögöd Lajos, Osztróvszky József és Antal, Bruck Dezső, La Borda Jenő, Plager Leó, Niegreis János és Schvarecz

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Ferencz. Weisz Hugó, Grimm Aladár, Windt Lajos, Benkó Jenő, Roth Ottó, Ehrentfeld Dezső, Michaletzky Vilmos, Bogdán Ernő, Szabó Frigyes, Bagolyi Sándor, Veszprémi Jenő, Jakabb Gyula, Csáthy Dezső, Dományi László, ifj. Bernhardt Károly és Bányai Béla, László Sándor, Tyirin Sebestyén, Hammang József, Emenet György, Steinschneider Ernő, Weisz János, Brummer Zoltán, Szadnik Sándor, Antony Gyula, Laufer Ödön és Rezső, Stolz Alfonzó, Rosenzweig Gyula, Koch Nándor, A kitűzött könyvjutalmat: Kisfaludy S. «Himfy szerelmei» című művet Belesák Aladár gymn. I. o. t. nyerte el Budapesten.

SZERKESZTŐI TELEFON.

D. D. Munkács. Ilyen kimerítő görög szótárunk nincsen. A német szótár-irodalomban sok van, de azok nagyon drágák. — **L. Mátvás.** Ön a szekundát imigyen énekl meg:

Itt vagy, itt vagy drága gyöngyöm,
Te régen várt biztatóm!
Jer közelebb! ölelj át!
Ajksadat hadd csókolom!

Merre jártál? hol időztél?
Olyan rég nem láttalak!
Úgy vártalak, úgy lestelek
Te gyönyörű kis alak!

Mért keressz fel olyan ritkán?
Rossz hírt hallasz felőlem?
Mert talán nem jól fogadlak,
Talán azért félsz tőlem?

Mátvás, Mátvás, nem fél attól, hogy a Szekunda felháborodik ezen az örömteljes fogadtatáson és állandó vendége lesz majd? — **Cs. K.** Budapest. «Csobáncz» cz. költeményének kedves a nyelve, meglepően könnyed a verselése, de nagy *szervi* hibában szenved: a leírás, a hangulat elnyomja benne a *történelmi* elemét. Nélkülözzük benne a fordulatosságot, a csattanót. — **S. F.** Pécs. 1. Cikklelyében van is, nincs is igazság. Az ön által hangoztatott «reform» a legtöbb helyen régóta dívik; a tornatanításnak tényleges részét teszik az ifjúsági játékok; a fiúk csak télen tornáznak zárt helyiségben, nyáron minden jó tornatanár a szabadba szokta vinni tanítványait. Azt pedig éppenséggel nem tartjuk korszerűnek, hogy az ifjúságot a *tűzoltási* munkálatokban oktassák. Régen így volt ez; a debreczeni kollégium diákjainak tűzoltócsapata messze földön híres volt. A modern kor szervezett tűzoltói intézménye szükségtelemné tette a diákoknak ezen a téren való szereplését. 2. Bán Aladár költeményei Singer és Wolfnernél jelentek meg. — **M. J.** Kassa. Bármely fővárosi antikváriumban. Kérdéseit (kivéve a lap anyagi részére vonatkozókat) a szerkesztőséghez intézze. — **ifj. J. Gy.** Budapest. Elhiszszük ezt így is önnök; csak föl bátran a pályáztat! — **K. J.** Szeged. Körük czime: «Magyar nyelvtanítókör» ellen több kifogásunk van. Először nyelvtanilag és logikailag helytelen: másodsor rosszul hangozik; harmadsor vele «baglyot visznek Athénbe», azaz: mi szükség van Szegeden, a tősgyökeres magyar városban magyar nyelvet terjeszteni? A szindarabválasztás dolgában 5. számunk iskolai rovatára utaljuk. (Válasz a lévai Szepesy Imrekörnek.) — **ifj. P. J.** Budapest. Senkit se figyelmeztünk, hogy a viszont járó levelezőlapot küldje meg. Az kinek-kinek becsületbeli dolga. — **R. O.** Szászváros. Hogy folynak a dolgok a Kun-kollégium önképzőkörében? — **F. U.** Nagykanizsa. A névmagyarosításhoz születési, illetőségi és erkölcsi bizonyítványok szükségesek. — **Hü.** «Csendes halál» és «Fohász». Mély témák, semmitmondó kidolgozásban. — **K. A.** Nagykanizsa. Sok fáradsággal járó munkánk közepett az a legfőbb örömmünk, ha látjuk, hogy olvasóink elismerik igyekeztünket és lapunkat szeretettel környezik. Ezért az ön őszinte lelkesedése igazán kellemesen érint bennünket. **H. Gy.** Budapest. Délután 2—3 óra közt.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre ... 1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		KIADÓHIVATAL:
Egész évre ... 4 frt 80 kr.			Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>			<i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>

ÜDVÖZLET AZ INTENDÁNSNAK!

Kegyelmes Úr!

Azok között, a kik Excellentiátat üdvözlő iratokkal és beszédekkel fölkeresték abból az alkalomból, hogy ő Felsőge a valóságos belső titkos tanácsosi méltóságot ajándékozta Excellentiának, úgy érzem, nem csak szabad, de meg is kell jelennie a magyar tanuló ifjúságnak.

Excellentiád érdemeinek hosszú sorát a legméltóbban azzal koronázta, hogy figyelmére méltatván a Tanulók Lapjában megpendített eszmét, az ifjúsági szini előadásokról, a legnagyobb készséggel bocsátkozott az ügy részleteinek megbeszélésébe, s éles judiciumával fölismerte annak az ideának kulturális jelentőségét, azonnal hozzáfogott annak keresztülviteléhez.

Excellentiának nem volt szüksége hónapokra, hogy tűnődjék, tanakodjék, vajjon érdemes-e egy ilyen szerény és igénytelen ifjúsági lap közleményére reflektálni; Excellentiád nem kicsinyelte a diáknépséget, a mely a nagy Nemzeti Színháznak nem hoz anyagi hasznót, hanem áldozatot kér tőle. Több munkát, több fáradságot az eddigénél, csak azért, hogy tanulhasson.

Excellentiád megértette azt, hogy a Tanulók Lapjában fölvetett ifjúsági szini előadások tartása hazafias kötelessége egy magyar érzelmű intézőségnek s annak kiszámíthatatlan előnyével és hasznával is tisztában volt.

Mikor Excellentiád nem csak magáévá tette az ideát, hanem nálunk Magyarországon szokatlanul gyorsan sürgette és keresztülvitte annak végre-

hajtását, a véletlen úgy hozta magával, hogy Excellentiátat koronás királyunk éppen akkor halmozta el a legnagyobb kitüntetéssel.

Nekünk jól esik úgy képzelni, mintha az, a mit Excellentiád a magyar tanuló-ifjúságért tett, felsőbb helyen is oly kedves dolognak tűnt volna fel, hogy valóban kiváló érdemei mellett ez a ténykedése csak hozzá járult ahhoz, hogy e magas kitüntetésben részesüljön.

A mit Excellentiád az ifjúsági szini előadások megteremtésével alkotott, az a maga nemében páratlan s Excellentiának elévülhetetlen érdeme.

Igy tett szolgálatot Excellentiád a tanügynek, sőt — úgy sejttem — az irodalomnak is, mert ki tudja nem fognak-e ezek az előadások nagy tehetségű drámaírókat nevelni?

Valamint tehát az ideának szíves figyelmére méltatását az egész tanuló-ifjúság nevében kérttem Excellentiádtól, úgy most annak megvalósításáért az ország tanuló-ifjúságának nevében hálás köszönetemet fejezem ki s ennek az ifjúságnak nevében az őszinte tisztelet és hála érzelmeivel üdvözlöm Excellentiátat magas kitüntetése alkalmából.

Az egész ország ifjúsága hálával és szeretettel veszi ajkára Excellentiád nevét, beszéli lelkességgel elévülhetetlen érdemeit, és örömteljes szívvel ünnepli Excellentiátat.

Az ifjúság érzelmei pedig őszinték, hamisítatlanok, tiszták s tán mint harmatecepp odaillesenek azon koszorú virágaihoz, melyeket Excellentiának igaz érdemeiből font az őszinte elismerés.

Dr. Rupp Kornél.